

SECUNDVM MARCVM

A M B R O. Et quādūis partus sui erubesceret aetatem, rursus caruisse se gaudebat opprobrio dicens: {Quia sic fecit mihi Dominus} **C H R Y.** Scilicet soluit sterilitatem, donum supra natum concessit, & Petra infra uosa spicas virentes produxit ablutum decus dum genitricem fecit. unde sequitur: {In die quire auf. ob. meum inter ho.} **A M B R O.**

Pudor enim est feminis nuptiarum præmia non habere, quibus haec sola filia inter bendi. **C H R Y.**

Dupliciterigitur gaudet dum & a nota rilitatis ipsa eripuit Dominus, & quonia illatrum partum patrum viro, cui nomen erat Ioxa est. Non ut in e

cens: Quia sic fecit mihi Dominus in diebus quibus respexit afferre opprobrium meum inter homines. **A M B R O.** In mense autem sexto, misfus est Angelus Gabriel a Deo, in ciuitatem Galilea cui nomen Nazareth, ad virginem desponsatam viro, cui nomen erat Ioxa est. Non ut in e

teris gignentium solus concubitus interuerit, sed gratia celestis huius ortus fuit exordium. **B E D A.** Mystice autem per Zachariam Sacerdotium Iudaorum, per Elisabeth potest lex ipsa degnari, quia Sacerdotium doctriñam exercitata spirituales Deo filios gigneret debet non valebat, quia neminem ad perfectionem adduxit lex. Erant ambo iusti, quia bona est lex & Sacerdotium pro illo tempore sanctum. Ambo processerant in diebus suis, quia aduentus Christi iam incurvantur ad senium. Ingreditur Zacharias templum, quia Sacerdotum est intrare in Sanctorium mysteriorum exemplum. Foris orat multitudine, quia mystica penetra re nequit. Dun alatus Thymiana imponit, nascitur enim Ioannes agnoscit, quia dum doctores flamma diuina lectionis ardente, gratiam Dei per Iesum proditorum reperiunt, & hoc per Angelum, quia lex per Angelos ordinata est. **A M B R O.** In vno autem vox totius plebis obmutuit, quia in uno rotu ad Deum loquebatur populus. Transiit enim ad nos Dei verbum & in nobis non taceat. Mutus est qui non intelligit legem. Cur n. tibi magis videatur mutus, et qui sermonem qui mysterium necit? Inveniunt similis est populus Iudeorum, qui a clavis fuerum prefare non potest rationem. **B E D A.** Et tamen Elisabeth concipit Ioannem, quia interiora legis sacramenta Christi abundant. Concepit quinque mensibus aquila, quia Moses quinque libris mysteria Christi designat, seu quia Christi dispensatio in quinque mundi etatibus per sacerdotum dicta vel facta figuratur.

C H R Y. Quia Christi incarnatio, vel sexta aetate seculi futura, vel ad impletionem legis era profutura, recte sexto mente concepti Ioannis missus ad Mariam Angelus nasciturum nuntiat. Saluatoris, unde dicitur: {In mensa autem sexto.} Mensem sextum Martium intelligit, cuius 25. die Dominus noster & conceptus traditur & passus, acut & 25. die mensis Decembris natus, quod si vel hoc die, vt nonnulli arbitrantur equinoctium vernale, vel illo solstitio bimale fieri credamus, conuenient cum lucis incremento concepi vel nasci eum, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. At si quis ante dominum nativitatem, & conceptionis tempus considerat, lacet vel cresceret vel tenebras superare conuicerit, dicimus & nos quia Ioannes ante faciem aduentus eius regnum calorum euangelizabat. **B A S I.** Adeo autem nos caelestis spiritus, non quia ex seipso, sed ex eo quod diuina sapientia decorum conspicuit. unde sequitur: {Misus est Angelus Gabriel.} **G R E G O R I.** in Hom. Ad Mariam enim virginem non quilibet Angelus, sed Gabriel Archangelus mittitur, ad hoc quippe ministerium summum Angelum venire dignum fuerat, qui sumum omnium nuntiabit. Quia icticus priuato nomine ceperit, vt signetur per vocabulum, in operatione quid valeat. Gabriel enim Dei sortitudo nominatur, per Dei ergo fortitudinem nuntiandus erat, qui virtutum Dominus & potens in prælio ad deplanandas potestas aerea veniebat. **G L O.** Additur autem & locus quo mittitur cum subditur: {In ciui. Galil. cui. Nazareto.} Nam enim sanctus Sanctus nuntiatur venturus. **B E D A.** in Hom. Apicum autem humana restaurationis principium, vt Angelus a Deo mittetur, ut ad virginem partu confundantur diuino, quia prima perditionis humanae fuit causa, cum serpens a diabolo mittebatur ad mulierem spiritu superbia decipendam, unde sequitur: {Ad virginem.} **A V G.** de sancta Virginitate. Illum enim solum Virginem decenter parere potuit, qui in sua nativitate parem habet non potuit. Oportebat enim caput nostrum proper insigne miraculam secundum corporis nasci de Virgine, quando significaret membra sua de Virgine etiam secundum spiritus nascitrix. **H I E R O.** in Sermone Ailium. Et bene Angelus ad Virginem mittitur, quia semper est Angelis cognata virginitas. Protecta in carne præter carnem vivere, non terrena vita est, sed caelestis. **C H R Y.** super Marth. Non autem Angelus post partum annunciat Virginem, ne nimium exinde turbaretur. Et ideo ante conceptionem illam alloquitur.

A M B R O.

M A C C A P T U R I V T E C T O R E S

huius in somnis: immo visibiliter assistit, nam quasi magnum valde relationem accipiens egebat ante rei eventum visione solemni. **A M B R O.** Bene autem utrumque posuit scriptura, vt & deponata esset & virgo. Virgo, ut expers virilis confortij videre. Deponata, ne temerare virginitatis adultere infamia, cui gravis

alius corrupte videatur infame preferre. Maluit autem Dominus aliquos de suo ortu quam de matris pudore dubitare. scilicet bat enim tenebam esse virginem, an diuinam? dum Dei faceret mentionem dicens: {Dominus tecum.} **A M B R O.** Benedictionis etiam ista salutatio.

sep de domo David, & nomen virginis Maria. **A M B R O.** In mense autem sexto, misfus est Angelus Gabriel a Deo, in ciuitatem Galilea cui nomen Nazareth, ad virginem desponsatam viro, cui nomen erat Ioxa est. Non ut in e

sane: Quia sic fecit mihi Dominus in diebus quibus respexit afferre opprobrium meum inter homines. **A M B R O.** In mense autem sexto, misfus est Angelus Gabriel a Deo, in ciuitatem Galilea cui nomen Nazareth, ad virginem desponsatam viro, cui nomen erat Ioxa est. Non ut in e

alii corrupte videatur infame preferre. Maluit autem Dominus aliquos de suo ortu quam de matris pudore dubitare. scilicet bat enim tenebam esse virginem, an diuinam? dum Dei faceret mentionem dicens: {Dominus tecum.} **A M B R O.** Benedictionis etiam ista salutatio.

Et ait Angelus ei. Ne timeas Maria, inuenisti enim gracię apud Deum. Ecce concipies in utero & paries filium, & vocabis nomen eius Iesum. Hic erit magnus, & filius altissimi vocabit. Et dabit illi dominus Deus filium David patris eius, & regnabit in domo Iacob in eternum, & regni eius non erit finis.

K **D**ixit autem Maria d'Angelum: Quomodo fiet istud? quoniam virum non cognosco. Et respondens Angelus dixit ei. Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obfubribit tibi. Ideoq; & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Iei.

Hom. 6. ante comperta, foli Maria hoc seruabatur. **O R I G.** Si enim sciuistet Maria ad alium quempiam similem factum esse sermonem, & repente qua habebat legis scientiam, numquam tam quasi peregrinam, salutatio exterruerit.

I **B E D A.** Quia salutatio insolita virginem turbat videtur, quasi familiarius notam vocans ex nomine, ne timere debeat iuber, unde dicitur: {Et ait ei Angelus, ne times Maria.} **G R A E C V S:** quasi dicat. Non accessit deceptus, immo deceptionis absolutionem depromere. Non veni prædaturus inuolabilem tuam virginitatem sed conditoris puritatem & custodis contubernia referat. Non sunt serpentis minister, sed perimetiis serpentem legatus, sponsum traxator, non inuidiarum molitor. Sic ergo nequaquam distractibus ipsam considerationibus vexari permisit, ne diuiducaretur infidus minister negoti. **C H R Y.** Qui autem apud Deum meretur gratiam, non habet quid timeat, unde sequitur: {Inuenit enim gratiam apud Deum.} Qualiter autem illam quisque reperiit, nisi humilitate mediante? Humiliibus enim dat Deus gratiam. **G R A E C V S.** Inuenit enim gratiam vir coram Deo, quia splendore pudicit propria exornans anam, gratum se habituat preparavit, nec solum celiatur inuolabiliter conferuavit, sed etiam immaculatam conficiat custodit. **O R I.** Inuenient enim plures gratiam ante eam: Et ideo subdit quod proprium est dicens: {Ecco concipies in utero.} **G R A E C V S:** Quid dicitur ecce, celebratorem & presentem denotat, inuans cum eius verbo celebratorem esse conceptionem. Dicit autem: {Concipies in utero, vt demonstret dominum ab ipso utero virginis, & nostra substantia carmen suscipere.} Venit enim diuinum verbum emundaturum naturam humanam & partum, & nostre generationis primordia. Et ideo sine peccato & humano semini per singula sicut nos in carne concipiatur, & nouem melius spatio gestatur in utero. **G R E N I F I E N U S.** Sed quoniam contingit specialiter diuinum concipi spiritum, & spiritum parere fatigare secundum prophetam ideo addidit: {Et paries filium.} **A M B R O.** Non autem omnes sunt facti Maria, vt dum de spiritu sancto concipiunt, verbum pariant. Sunt autem quae abortuum excludant verbum antequam pariant. Sunt que in utero Christum habeant: sed nondum formauerint. **G R E G O R I.** Nissenius: Cum autem expectatio partus mulieribus timore incutiat, sed timoris metum dulcis partus relatio, cum subditur: {Et vocabis nomen eius Iesum.} Saluatoris, n. aduentus cuiuslibet timoris propulsio. **B E D A.** Iesus autem Saluatoris futurus interpretatur. **G R A E C V S:** Dicit autem tu vocabis non pater, patre, n. caret quantum ad inferiorem generationem, sicut & matre respectu supererit. Propter fieri illud: Temperatio est ista rufa q. verba Sacerdotis. Hoc ait: {Quo feci?} Ille ridet, hoc sciam? Negat ille se credere, & quasi fidei adhuc alii querit auctore. Ille se facere proferit, nec dubitat esse factiendum, quod q. siat inquirit: Legat Maria: Ecce concipi in utero, & paries filium, ideo creditur futuri, sed quo se retante non legatur, non n. quemadmodum fererit, vel Propheta tanto fuerit reuelatum, tñ. mysterium nō hōs fuit: sed Angeli ore promedium. **G R E G O R I.** Nissenius: At deinde etiam mīde virginis vocem, partum annūciat Angelus: ipsa vera virginitati innititur, p̄storiōne incorporeus translatus Angelica visione diuidicatur. **V**nde dicit: {Qm̄ virum nō cog.} **B A S I.** Cognitio multifarie dicitur: sed non patet, pater, n. caret quantum ad inferiorē generationē, sicut & matre respectu supererit. Propter fieri illud: **G R A E C V S:** Hoc autem nomen non solum mandatorum cultuaria, & quae fit apud eum appropinquatio & copula nuptialis, vt hic accipitur. **G R E G O R I.** Nissenius: Hac igitur Maria verba indicium sunt corum, quae tractabat in mentis archano: nam si causa copulae coniugalis Iosephus desponsari voluerit, cur admiratione ducta est dum fibi narratur conceptio? cum nimirum ipsa praefolaret ad tempus mater effici iuxta legis naturam. Verum quia oblatum corpus Dei quasi quodam ex sacris inuolabiliter referatur, & ideo dicit: {Quoniam virum non cognosco.} quasi dicat. Etsi si Angelus, tamen quod virum cognoscit, ex impossibili bus cernitur, qualiter igitur mater ero carens coniuge? Iosephus quidem in sponsum agnouit. **G R A E C V S.** Sed confidat quoniam virginis soluit dubium Angelus, ac explanat intemeratum conubium & ineffabilem partum. Sequitur enim: {Et respondens Angelus dixit ei. Spiritus sanctus superueniet in te.} **C H R Y.** quasi dicat. Non quas ordinem naturalem vbi naturam transcendit & supererit que tractantur. Dicit: {Quo fieri illud, quia virum non cognolco? quin immo eo ipso contingit, q. es cognitio in experientia, nam si virum experta fuisset, nō digna centra, his hoc mysterio, non quia poophanum sit coniugium, sed quia virginitas prior. Decebat enim communem omnium dominium, & in Caten. aur. S. Thom.

fitus meus dilectus. ab extero si quidem est quādūis nunc ad nostram doctrinam nomen eius patuerit. Et ideo ait, vocabitur, non fieri vel generabitur, nam & ante sacerula fuerat consubstantialis patri. Hunc ergo cōspicies, huius mater efficiens, hinc virginis celata concludet, cuius cōspicere spatium capax non extitit. **C H R Y.**

Ceterum siquidem

enorme quibusdam

vī, Deū habitate cor-

pus. Non sol cuīs:

est corpus sensibile

quocūq; radios mit-

tit, non ledit in p-

ripi puritate! Multo

ergo magis iustitiae

sol ex vero virginis

li mundissimum cor-

pus assūmēs, non tā

tūn cōstatim nō

estimo ēt ipsam matrem sanctiorem ostēdit. **G R A E.** Et vt virginem redderet memorem Prophetarū subdit: {Et da illo. Deus fe. David patris eius.} vt noscāt liquido, qm̄ qui nascitur est ab ea p̄fēctus est Christus quem illi promiserunt ex David femme nascitur.

B E D A. Quia salutatio insolita virginem turbat videtur, quasi familiarius notam vocans ex nomine, ne timere debeat iuber, unde dicitur: {Et ait ei Angelus, ne times Maria.} **G R A E C V S:** quasi dicat. Non accessit deceptus, immo deceptionis absolutionem depromere. Non veni prædaturus inuolabilem tuam virginitatem sed conditoris puritatem & custodis contubernia referat. Non sunt serpentis minister, sed perimetiis serpentem legatus, sponsum traxator, non inuidiarum molitor. Sic ergo nequaquam distractibus ipsam considerationibus vexari permisit, ne diuiducaretur infidus minister negoti. **C H R Y.** Qui autem apud Deum meretur gratiam, non habet quid timeat, unde sequitur: {Inuenit enim gratiam apud Deum.} Qualiter autem illam quisque reperiit, nisi humilitate mediante? Humiliibus enim dat Deus gratiam. **G R A E C V S.** Inuenit enim gratiam vir coram Deo, quia splendore pudicit propria exornans anam, gratum se habituat preparavit, nec solum celiatur inuolabiliter conferuavit, sed etiam immaculatam conficiat custodit. **O R I.** Inuenient enim plures gratiam ante eam: Et ideo subdit quod proprium est dicens: {Ecco concipies in utero.} **G R A E C V S:** Quid dicitur ecce, celebratorem & presentem denotat, inuans cum eius verbo celebratorem esse conceptionem. Dicit autem: {Concipies in utero, vt demonstret dominum ab ipso utero virginis, & nostra substantia carmen suscipere.} Venit enim diuinum verbum emundaturum naturam humanam & partum, & nostre generationis primordia. Et ideo sine peccato & humano semini per singula sicut nos in carne concipiatur, & nouem melius spatio gestatur in utero. **G R E N I F I E N U S.** Sed quoniam contingit specialiter diuinum concipi spiritum, & spiritum parere fatigare secundum prophetam ideo addidit: {Et paries filium.} **A M B R O.** Non autem omnes sunt facti Maria, vt dum de spiritu sancto concipiunt, verbum pariant. Sunt autem quae abortuum excludant verbum antequam pariant. Sunt que in utero Christum habeant: sed nondum formauerint. **G R E G O R I.** Nissenius: Cum autem expectatio partus mulieribus timore incutiat, sed timoris metum dulcis partus relatio, cum subditur: {Et vocabis nomen eius Iesum.} Saluatoris, n. aduentus cuiuslibet timoris propulsio. **B E D A.** Iesus autem Saluatoris futurus interpretatur. **G R A E C V S:** Dicit autem tu vocabis non pater, patre, n. caret quantum ad inferiorē generationē, sicut & matre respectu supererit. Propter fieri illud: Temperatio est ista rufa q. verba Sacerdotis. Hoc ait: {Quo feci?} Ille ridet, hoc sciam? Negat ille se credere, & quasi fidei adhuc alii querit auctore. Ille se facere proferit, nec dubitat esse factiendum, quod q. siat inquirit: Legat Maria: Ecce concipi in utero, & paries filium, ideo creditur futuri, sed quo se retante non legatur, non n. quemadmodum fererit, vel Propheta tanto fuerit reuelatum, tñ. mysterium nō hōs fuit: sed Angeli ore promedium. **G R E G O R I.** Nissenius: At deinde etiam mīde virginis vocem, partum annūciat Angelus: ipsa vera virginitati innititur, p̄storiōne incorporeus translatus Angelica visione diuidicatur. **V**nde dicit: {Qm̄ virum nō cog.} **B A S I.** Cognitio multifarie dicitur: sed non patet, pater, n. caret quantum ad inferiorē generationē, sicut & matre respectu supererit. Propter fieri illud: **G R A E C V S:** Hoc autem nomen non solum mandatorum cultuaria, & quae fit apud eum appropinquatio & copula nuptialis, vt hic accipitur. **G R E G O R I.** Nissenius: Hac igitur Maria verba indicium sunt corum, quae tractabat in mentis archano: nam si causa copulae coniugalis Iosephus desponsari voluerit, cur admiratione ducta est dum fibi narratur conceptio? cum nimirum ipsa praefolaret ad tempus mater effici iuxta legis naturam. Verum quia oblatum corpus Dei quasi quodam ex sacris inuolabiliter referatur, & ideo dicit: {Quoniam virum non cognosco.} quasi dicat. Etsi si Angelus, tamen quod virum cognoscit, ex impossibili bus cernitur, qualiter igitur mater ero carens coniuge? Iosephus quidem in sponsum agnouit. **G R A E C V S.** Sed confidat quoniam virginis soluit dubium Angelus, ac explanat intemeratum conubium & ineffabilem partum. Sequitur enim: {Et respondens Angelus dixit ei. Spiritus sanctus superueniet in te.} **C H R Y.** quasi dicat. Non quas ordinem naturalem vbi naturam transcendit & supererit que tractantur. Dicit: {Quo fieri illud, quia virginis non cognolco? quin immo eo ipso contingit, q. es cognitio in experientia, nam si virum experta fuisset, nō digna centra, his hoc mysterio, non quia poophanum sit coniugium, sed quia virginitas prior. Decebat enim communem omnium dominium, & in Caten. aur. S. Thom.

S natuitate

natiuitate nobileum particeps, & ab ea dispareat. q. p. ex vero nascetur, habuit communem nobiscum, & autem ab eo concubitu nascetur, plus a nobis obtinuit q. beatum corpus illud quod ob exuberantem mundiciam virginis Maria, & videtur donum animi ad seipsum allexit. In singulis, n. ceteris vix virgine anima sincera Sancti spiritus.

1 Et ecce Elisabeth cognata tua, & ipsa concepit filium in diebus illis ab iis in montana cum fœtinatione in cœlum Iudea, & intravit in domum Zacharia, & salutavit Elisabeth. Et factum est ut audiret fœtationem Mariæ Elisabeth, exultauit in monte, & absq; cœcibitum diuinatis sue corpore susceptibile creans, quod diuinus dicitus sculpsit, & spiritus superueniens virginem.

CH R Y. Infelix & virtus alius sum obumbrabit tibi. Alieissimi regis virtus Christus est, qui per aduenum Spiritus sancti formatur in virgine. G R E G. 18. Moraliū. Per obumbrationem, n. vocabulum incarnatum Dei, utrque natura significatur, ymbra enim a lumine formans & corpore. Dominus autem per diuinatatem lumen etiā ergo lumen incorporeum in eius erat vero corporandum, recte ei dicitur. Virtus alius sum obumbrabit tibi, & corpus in te humanitas accipiet incorporeum lumen diuinatis: hoc enim Maria dicitur proprie mentis refrigerium calicis datum. B E D A. Non ergo virili quod non cognoscis feminæ, sed Spiritus sancti quo impleris operes concupiscentiam in te non erit aliud, ubi ymbra facit Spiritus sanctus. G R B G. Nisiens. Vel dicit. Obumbrabit tibi, quia sicut corporis ymbra precedentem characterem conformatur, ita indicia deitatis filii ex virtute generandi patebunt. Sicut enim in nobis quedam vivisca virtus in materia corporali conspicitur quia homo formatur, sicut in virginis alius sum virtus per viuiscendum spiritum pariter corpori insitam materiam carnis ex virginio corpore ad formandum hominem assumptum. Vnde sequitur: Ideoq; & quod nascitur ex te secundum. A T H A N A. Prosternitur, n. quoniam natura humana assumptum ex Maria corpus verissimum exitit, & idem secundum naturam corpori nostro, sicut namque nostra Maria est, cum omnibus ab Adam descendenter. B A S I L. Unde & Paulus dicit. Quoniam misit Deus filium suum natum nō per mulierem, sed ex muliere. Nam hoc quod dicit per mulierem transtulit poterat indicare natiuitatis sententiam, quod autem dicitur, ex muliere, manifestat communionem natura geniti respectu parentis. G R E G. 18. Mora. Ad distinctionem autem nostræ sanctitatis Iesu singulariter sanctus nascitur afferuntur, nos quippe etiæ sancti efficiuntur, non tamen nascimur, quia ipsa natura corruptibilis cognitione constringitur, illi autem solus veraciter sanctus natus est, qui ex coniunctione carnis copulae conceptionis non est, qui non sicut hereticus desipit, alter in humanitate, alter in deitate, vt pars homo conceptus ardeat, & post per meritum ut Deus efficit, sed nunciantur Angelus & adiuvante spiritu, mox verbum in utero, mox intra uterum verbum caro. Vnde sequitur: Vocabitur filius Dei. T H E O P H I. Vide quomodo sanctam Trinitatem declaravit, non solum Spiritum sanctum commemorans, sed et virtutem, id est filium, & altissimum scilicet patrem.

1 C H R Y S O. Quoniam precedens dictum superabat virginis mentem, ad humiliorū declinavit sermonem, per sensibilitatem ipsi frustas. Vnde dicit: {Et ecce Elisabeth cognata tua.} Animad uerte Gabrielis industriam, non memorat eam. Saru vel Rebecce vel Rachelis, quia antiquiora erant exempla, sed imminens factum inducit, vt eius mentem corboreret, & ob hoc & ceterum commemorauit, cum dicit: {Ex ipsa concepit filium in fœtinatione sua.} Et defectum naturae. Sequitur enim: {Et hic mensis est fœtus illi, qui vocatur steriles, & Christus qui rex est & Sacerdos, ab utriusque ē in carnem nascetur. Legitur etiam in Exodo: quoniam Aaron primus secundum legem Sacerdos duxit ex tribu Iudea conjugem Elisabeth filiam Aminadab, & attende sacratissima spiritus administrationem, dum & hanc Zacharias coniugem habuit Elisabeth vocari, reducens nos ad illam Elisabeth quam duxerat Aaron. B E D A. Sic ergo, ne virgo se parere posse diffidat, accepit exemplum sterilius parit, & discit omnia Deo possibilia, etiam quæ naturæ ordine videntur esse contraria. Vnde

B sequitur: {Quia nō erit impossibile apud Deum omnē verbum.} C H R Y. Ipse nāque cum sit naturę Dūs cuncta potest cum ve- lit, qui cuncta pergit & disponit, vite mortisque lora gubernans. A V G. contra Faulum: Quisquis autem dicit: Si omnipotens Deus est, faciat ut ea quæ facta sunt, facta non fuerint, non percipit Lib. 26. c. 5.

m. Exurgens autem Maria in diebus illis ab iis in montana cum fœtinatione in cœlum Iudea, & intravit in domum Zacharia, & salutavit Elisabeth. Et factum est ut audiret fœtationem Mariæ Elisabeth, exultauit in monte, & absq; cœcibitum diuinatis sue corpore susceptibile creans, quod diuinus dicitus sculpsit, & spiritus superueniens virginem.

CH R Y. Infelix & virtus alius sum obumbrabit tibi. Alieissimi regis virtus Christus est, qui per advenum Spiritus sancti formatur in virgine. G R E G. 18. Moraliū. Per obumbrationem, n. vocabulum incarnatum Dei, utrque natura significatur, ymbra enim a lumine formans & corpore. Dominus autem per diuinatatem lumen etiā ergo lumen incorporeum in eius erat vero corporandum, recte ei dicitur. Virtus alius sum obumbrabit tibi, & corpus in te humanitas accipiet incorporeum lumen diuinatis: hoc enim Maria dicitur proprie mentis refrigerium calicis datum. B E D A. Non ergo virili quod non cognoscis feminæ, sed Spiritus sancti quo impleris operes concupiscentiam in te non erit aliud, ubi ymbra facit Spiritus sanctus. G R B G. Nisiens. Vel dicit. Obumbrabit tibi, quia sicut corporis ymbra precedentem characterem conformatur, ita indicia deitatis filii ex virtute generandi patebunt. Sicut enim in nobis quedam vivisca virtus in materia corporali conspicitur quia homo formatur, sicut in virginis alius sum virtus per viuiscendum spiritum pariter corpori insitam materiam carnis ex virginio corpore ad formandum hominem assumptum. Vnde sequitur: Ideoq; & quod nascitur ex te secundum. A T H A N A. Prosternitur, n. quoniam natura humana assumptum ex Maria corpus verissimum exitit, & idem secundum naturam corpori nostro, sicut namque nostra Maria est, cum omnibus ab Adam descendenter. B A S I L. Unde & Paulus dicit. Quoniam misit Deus filium suum natum nō per mulierem, sed ex muliere. Nam hoc quod dicit per mulierem transtulit poterat indicare natiuitatis sententiam, quod autem dicitur, ex muliere, manifestat communionem natura geniti respectu parentis. G R E G. 18. Mora. Ad distinctionem autem nostræ sanctitatis Iesu singulariter sanctus nascitur afferuntur, nos quippe etiæ sancti efficiuntur, non tamen nascimur, quia ipsa natura corruptibilis cognitione constringitur, illi autem solus veraciter sanctus natus est, qui non sicut hereticus desipit, alter in humanitate, alter in deitate, vt pars homo conceptus ardeat, & post per meritum ut Deus efficit, sed nunciantur Angelus & adiuvante spiritu, mox verbum in utero, mox intra uterum verbum caro. Vnde sequitur: Vocabitur filius Dei. T H E O P H I. Vide quomodo sanctam Trinitatem declaravit, non solum Spiritum sanctum commemorans, sed et virtutem, id est filium, & altissimum scilicet patrem.

1 C H R Y S O. Quoniam procedens dictum superabat virginis mentem, ad humiliorū declinavit sermonem, per sensibilitatem ipsi frustas. Vnde sequitur: Cū fœtinatione.} A M B R. Nec sit tam molimina spiriti & spatio. Dicite virginis non circūforsare pales, non a studio alperitas montium, non ab officio prolixitas itineris retardauerit. Dicite etiam virginis humilitatem Mariae, venit propinquia ad proximanum, ad seniorem, nec solum venit, sed & prior salutabit. Vnde sequitur: {In ciuiis Iudea & intra domum Zacharia.} A M B R. Dicite vos iste mulieres sedulitatē quam pignantis debet exhibere cognitio. Mariam autem quia sola in intimis generalibus vestabat, non a publico virginitas pudor, non a studio alperitas montium, non ab officio prolixitas itineris retardauerit. Dicite etiam virginis humilitatem Mariae, venit propinquia ad proximanum, ad seniorem, nec solum venit, sed & prior salutabit. Vnde sequitur: {Et salu. Elisabeth.} Decet enim, vt quanto castior virgo, tanto humilior sit, noueritque deferre senioribus. Sit magistrum humilitatis, in qua est professio cœlestis. Est etiam causa pietatis, quia superior venit ad inferiorem, vt inferior adiuvetur, Maria ad Elisabeth Christus ad Ioannem. C H R Y. super Mattheum. Vel aliter: celabat quia supradicta sunt in se virgo, ne cuiquam hominum pandit, non enim credebat ab alijs posse fidem adhiberi mirandis relatis: immo magis putabat se pari coniunctio, si diceret, quia volens sensus proprium palliare. G R A E C V S. Ad solam autem refugit Elisabeth, si enim consueverat propter cognitionem, & propter ceteram huiusmodi de constructionem. A M B R O S I V S. Cito autem eventus Maria & presenti dominice beneficia declarauerit, nam sequitur: Erfac, est ut audiuit saluta. Mar. Elisabeth exult. in vte. eius. Vide distinctionem, singulorumque verborum proprietates, vocem prior Elisabeth audiuit, sed Ioannes prior gratiam sensit, illa

In epist. ad Epictetum.

Lib. de Spi. sag. cap. 5.

Cap. 35.

B illa naturæ ordine audiuit iste exultauit ratione mysterij, illa Maria, iste Domini sensit aduentum. G R A E C V S. Prophetam, parente acutius videt & audit, salutaris prophetatum, sed quoniam verbis non poterat, salutat in vtero, quod maximum existit in gaudio. Quis vñq; nouit triplum natiuitate antiquius? Intrauit gratia q. naturæ ignota extiterat, reclusus ventre miles agnouit Dominum ac regem oriturum, ventris regmine non obstante myltice visioni, impetravit non palpebris, sed spiritu. ORIG. Non autem antea repletus fuerat spiritu donec afficeret quæ Christum gerebat in vtero, tunc autem & spiritu erat plenus, & resultabat in parente, vnde sequitur: {Et repleta est Spiritu sancto Elisabeth.} Non autem dubium est, quin quis tunc repleta est Spiritu sancto, propter filium sit repleta. A M B R O. Illa autem q. se occultauerat & conceperat filium, iactare se cepit, quia generat Prophetam, & qui erat beatus ante, benedicit. Vnde sequitur: {Et exalto, mag. & dixit. Badi. tu inter mulieres.} Magna voce clamauit, vbi Domini sensit aduentum, quia religiosum creditur. O R I G. Dicit autem: {Benedicta tu inter mulieres.} Nulla enim vñq; tantæ fuit gratia, particeps aut esse poterit, vnius enim diuinis germinis parentis est vñca. B E D A. Eadem autem voce ab Elisabeth qua a Gabriele benedicitur, quatenus & Angelis & hominibus veneranda monstretur. T H E O. Quia vero aliae sanctæ mulieres fuerunt, quia tamen generantes filios peccato iniquitatis subiungit. {Et bene, fru. ven. tui.} Vel aliter intelligi: {Benedicta tu inter mulieres.} Deinde quasi interrogante aliquo quare subiungit: {Et bñ. fru. ven. tui.} sicut dicitur in Psalmo: {Benedictus qui venit in nomine domini, Deus dominus & illuxit nobis.} Conuenit enim sacra scriptura, & pro qua recipere. O R I G E. Fructum autem ventris Dei genitricis domini dixit: quia nequaq; ex viro: sed ex sola Maria processit, nam qui semet lumpferant a patribus, fructus corum existit. G R A E C V S. Solus ergo hic fructus benedictus, qui abesse viro & absque peccato producitur. B E D A. Ife fructus, qui David promittit: De fructu ventris tui ponam super te tu. S E V E R V S. In qua parte emergit Euryces redargit, dum fructus ventris Christus afferitur. Omnis autem fructus est eiusdem naturæ cum planta, vnde & virginem relinquunt eiudem fructu. Sequitur: {Vnde hoc mihi ut veniat mater Domini mei ad me?} A M B R O. Non quasi ignorans dicit: sicut, n. est sancti Spiritus gratiam & operationem, ut mater Domini matrem prophetæ ad profectum sui pignoris fertur, sed quasi non humani meritū, sed diuinæ gratiae munus est cognoscere. Ita dicit: {Vnde hoc mihi, hoc est, quia iustitia, quibus factis, pro quibus meritis?} O R I G. Conuenit autem hoc dicens cum filio: nam & Joannes indignum se sentebat a Christi ad ipsum. Marrem autem Domini nuncupat adhuc virginem existente, præoccupans euentum ex dicto propheticō. Diuina autem promissio duxerat Mariam ad Elisabeth, ut Ioannis testimonium ab vtero peruenientem ad Dominum, & tunc enim Ioannem Dominus in Prophetam constituit. Vnde sequitur: {Ecce, n. vt facit vox salu. tua in aur. me. exul. in vte. meo.} A V G. ad Dardanum: Hoc autem vt diceret sicut Euangelista prælocutus est, repleta est Spiritu sancto, quo proculdubio reuelante cognovit quid illa exultauit significaret. infantis, n. illius veris matrem cuius ipse precursor & demonstrator est futurus. Potuit ergo esse ista significatio rei tanta a majoribus cognoscendæ non a patribus cognoscendæ, non enim dixit: Exultauit in fide in spiritu patri filio, deuota, vñca. Deum per quem omnia poterent affectu. Sit autem in singulis Mariæ anima, ut magnificet Dominum. Sit in singulis spiritus Mariæ, ut exultaet in Domino. Si secundum carnem vna mater est Christi, secundum fidem tamen omnium fructus est Christus. Omnis enim anima accepit Dei verbum: si tamen immaculata & imminis a vietijs sit, & intermerito castimoniam pudorem custodiat. T H E O P H I L I. Ille autem Deum magnificat, qui digne sequitur Christum, & dum Christianum vocatur, Christi non minuit dignitatem, magna & celestia operando, & tunc spiritus eius, id est spirituale christia exultauit, id est perficit, & non mortificatur. B A S I L I V S. Si quando vero lumen in cor suum irreperitur, & ad Deum diligendum & contemnendum corpore, per illam obscuram & breuem imaginem perfectam perceperit iustorum conscientiam ab illo, vnde exultauit in spiritu rationis & voluntatis, ut intra viscera maternæ discit omnia Deo possimus, ORIGEN. Prius autem anima magnificat dominum ut postea exulta in Deo, nisi enim antea crediderimus exultaere non possumus. Caten. Aur. S. Tho. S 2 GRAE-

A ter Domini visu Elisabeth miraculosum conceptum, quem retulerat Angelus, vt per hoc securatur credulitas posterioris ad virginem manutur. Et ad hanc fidem facit fermo Elisabeth dicentis: {Et beata quæ credidisti, quoniam perficiuntur ea quæ dicitur, & sunt cibi a Domino.} A M B R O. Vides minime dubitasse Mariam, sed credidisse, & ideo frumentum fidei consecutam. B E D A. Nec mirum si Domini natus rediprurus munera, operationem suam inchoauit a matre, vt per quā salutem omnibus parabatur, eadem persona fructū

clamauit voce magna & dixit: Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui. Et vnde hoc mihi, ut veniat mater Domini mei ad me? Ecce enim vt facta est vox salutantis tuæ in auribus meis, exultauit in gaudio, infans in vte-

B ro meo! Et beata quæ credidisti, quoniam perficiuntur ea, quæ dicta sunt tibi a Domino.

Et ait Maria, Magnificat anima mea Dominum.

o. Et exultauit spiritus meus, in Deo salutari meo.

Et exultauit spiritus haurire ex pignore. A M B R O S I V S. Sed & vos beati qui audiuitis & credidistis, quæcumque enim crediderit anima, & concipit & generat Dei verbum & opera eius agnoscit. B E D A. Omnis autem anima quæ verbum Dei mente concepit, virutum statim celia cacumina gressu confundit amoris, quatenus ciuitatem Iudea, id est confessionis & laudes arcem penetraet & vsque ad perfectionem fidei, spei, & charitatis, quæ tribus in ea mensibus valentem commorari. G R E G O R I V S. super Ezech. Simul & de praetorio & de presenti & de futuro per Prophetam spiritum, tanta est, quæ & eam promillenibus Angeli credidisse cognovit, & matrem nominans quæ redemptorem humanæ generis in vtero portaret in tellexi, etiam cum omnia perficienda prædicaret, quid enim de futuro sequeretur a pax.

n. ¶ A M B R O S I V S. Sicut peccatum a mulieribus capit, ita & bona a mulieribus inchoantur. vnde non oculorum videatur, quod ante Ioannem Elisabeth prophetizavit, & Maria autem Domini generationem. Sequitur autem ut Maria quæ persona melior, eo prophetia sit plenior. B A S I L I V S. Virgo enim intentione sublimi ac speculacione profunda immensitatem contemplans mysterium, quasi profundius gradens magnificat Deum. vnde dicitur: {Et ait Maria, Magnificat anima mea Dominum.} G R A E C V S. quasi dicit: Mirabilis quæ Deus pronunciavit in vno corpore exercet, sed anima mea infusio sua apud Deum non erit. Conuenit autem mihi & voluntatis fructum afferre, nam quantum amplio doceat miraculo, tantum teneor glorificare in me mirabilia operantem. O R I G. Si autem Dominus nec augmentum ne derrementem recipere potest, quid est quod Maria loquitur? ¶ Magnificat anima mea Dominum. ¶ G R A E C V S. quasi dicit: Mirabilis quæ Deus pronunciavit in vno corpore exercet, sed anima mea infusio sua apud Deum non erit. Conuenit autem mihi & voluntatis fructum afferre, nam quantum amplio doceat miraculo, tantum teneor glorificare in me mirabilia operantem. O R I G. Si autem Dominus nec augmentum ne derrementem recipere potest, quid est quod Maria loquitur? ¶ Magnificat anima mea Dominum. ¶ G R A E C V S. quasi dicit: Mirabilis quæ Deus pronunciavit in vno corpore exercet, sed anima mea infusio sua apud Deum non erit. Conuenit autem mihi & voluntatis fructum afferre, nam ipse fructus ex ipsa substantia procedit arboris, vbi sunt etiam dicentes, quasi per aqueductum Christum transire per virginem, aduentum ex dicto Elisabeth, quam replete spiritus, Christum fructum suis ventris. Sequitur: {Vnde hoc mihi ut veniat mater Domini mei ad me?} A M B R O. Non quasi ignorans dicit: sicut, n. est sancti Spiritus gratiam & operationem, ut mater Domini matrem prophetæ ad profectum sui pignoris fertur, sed quasi non humani meritū, sed diuinæ gratiae munus est cognoscere. Ita dicit: {Vnde hoc mihi, hoc est, quia iustitia, quibus factis, pro quibus meritis?} O R I G. Conuenit autem hoc dicens cum filio: nam & Joannes indignum se sentebat a Christi ad ipsum. Marrem autem Domini nuncupat adhuc virginem existente, præoccupans euentum ex dicto propheticō. Diuina autem promissio duxerat Mariam ad Elisabeth, ut Ioannis testimonium ab vtero peruenientem ad Dominum, & tunc enim Ioannem Dominus in Prophetam constituit. vnde sequitur: {Ecce, n. vt facit vox salu. tua in aur. me. exul. in vte. meo.} A V G. ad Dardanum: Hoc autem vt diceret sicut Euangelista prælocutus est, repleta est Spiritu sancto, quo proculdubio reuelante cognovit quid illa exultauit significaret. infantis, n. illius veris matrem cuius ipse precursor & demonstrator est futurus. Potuit ergo esse ista significatio rei tanta a majoribus cognoscendæ non a patribus cognoscendæ, non enim dixit: Exultauit in fide in spiritu patri filio, deuota, vñca. Deum per quem omnia poterent affectu. Sit autem in singulis Mariæ anima, ut magnificet Dominum. Sit in singulis spiritus Mariæ, ut exultaet in Domino. Si secundum carnem vna mater est Christi, secundum fidem tamen omnium fructus est Christus. Omnis enim anima accepit Dei verbum: si tamen immaculata & imminis a vietijs sit, & intermerito castimoniam pudorem custodiat. T H E O P H I L I. Ille autem Deum magnificat, qui digne sequitur Christum, & dum Christianum vocatur, Christi non minuit dignitatem, magna & celestia operando, & tunc spiritus eius, id est spirituale christia exultauit, id est perficit, & non mortificatur. B A S I L I V S. Si quando vero lumen in cor suum irreperitur, & ad Deum diligendum & contemnendum corpore, per illam obscuram & breuem imaginem perfectam perceperit iustorum conscientiam ab illo, vnde exultauit in spiritu rationis & voluntatis, ut intra viscera maternæ discit omnia Deo possimus, ORIGEN. Prius autem anima magnificat dominum ut postea exulta in Deo, nisi enim antea crediderimus exultaere non possumus.